

karanlık kütüphane

Edgar Allan Poe

Usher Evi'nin Çöküşü

Çeviren
Dost Körpe

İçindekiler

USHER EVİ'NİN ÇÖKÜŞÜ

7

KRAL VEBA

27

BERENİCE

40

LIGEIA

50

BİTMİŞ ADAM

67

ŞİŞEDE BULUNAN ELYAZMASI

79

RANDEVU (HAYALPEREST)

90

EROS İLE CHARMION'UN KONUŞMASI

104

GÖLGE – BİR MESEL

111

SESSİZLİK – BİR MASAL

114

ÇAN ODASINDAKİ ŞEYTAN

118

ÖVAL PÖRTRÉ

127

NEFES KAYBI

132

KALABALIKLARIN ADAMI

146

MİSTİFİKASYON

156

İŞADAMI

168

L'ÖMELETTE DÜKÜ

178

PERİ ADASI

184

ELEONORA

190

Usher Evi'nin Çöküşü

*Son coeur est un luth suspendu;
Sitôt qu'on le touche il résonne.*¹

– De Béranger²

Durgun, karanlık ve sessiz bir sonbahar gününün tamamını oldukça iç karartıcı bir taşra yöresinde tek başıma, at sırtında geçirmiştım ve gökyüzündeki bulutların alçaklığı boğucuydu; sonunda, akşamın gölgeleri giderek uzarken, görüş alanımda melankolik Usher Evi'nin belirdiğini gördüm. Nedendir bilmem – ama o binayı görür görmez ruhuma dayanılmaz bir kasvet çöktü. Dayanılmaz diyorum; zira en iç karartıcı ya da ürkünç, en haşın doğa manzaralarının bile zihinde genellikle uyandırdığı, şiirsel olduğu için az çok zevk veren o duygu, bu hisse eşlik etmiyor ve etkisini azaltmıyordu. Karşımda uzanan manzaraya bakarken – tek başına yükselen o eve ve arazinin basit ayrıntılarına – çıplak duvarlara – gözü andıran boş pencerelere – tek tük bitmiş gür kareks sazlarına – ve çürümüş, tek tük ağaçların beyaz gövdelerine bakarken – ruhum öyle bunaldı ki, dünyevi hisler arasında bunu ancak afyon kullanan âlemcilerin düşlerinden uyandıktan sonra – gündelik hayata acı bir şekilde döndüklerinde – maske korkunç bir şekilde indiğinde hissettikleriyle kıyaslayabilirim. İnsanın kalbi buz kesiyor, bunalıyor, hastalanıyordu – öyle telafisiz bir düşünsel kasvete kapılıyordu ki, hayal gücünün hiçbir teşviki ve işkencesi buna ulvi bir nitelik katamazdı. Neydi – durak-

1 “Yüreği, askılı bir ut; / Dokunulduğu anda tınlayan.” –çn

2 Fransız şair ve şarkı sözü yazarı Pierre-Jean de Béranger (1780-1857). –çn

sayıp düşündüm —, Usher Evi'ne uzun uzun, düşüncelere dalmış hâlde bakarken beni böylesine huzursuz eden neydi? Tamamen çözümsüz bir gizemdi bu; kafa yorarken üstüme üşüşen karanlık kuruntularla da mücadele edemiyordum. Tatmin edici olmayan bir sonuca varmak zorunda kaldım: Bizi böyle etkileme gücüne sahip çok basit ve doğal nesne kombinasyonları hiç şüphesiz *var olsa* da, bu gücü analiz etmek bizi aşan şeyler arasındadır. O manzaranın ayrıntılarını, o resmin detaylarını basitçe farklı bir şekilde bir araya getirmenin onun keder uyandırma kapasitesini azaltmaya, hatta belki de yok etmeye yetebileceğini düşündüm; ve bu fikir doğrultusunda harekete geçerek dizgini çekip, atımı o meskenin yanında uzanan siyah ve parlak, ışıltılı ve dalgasız, küçük dağ gölünün sarp kıyısına sürerek aşağıya baktım — gri kareks sazlarının, ürkütücü ağaç gövdelerinin ve gözü andıran boş pencerelerin yeniden biçimlendirilmiş ve tersine çevrilmiş görüntülerine — ama öncekinden de şiddetli bir ürpertiyle.

Yine de, şimdi bu kasvetli konakta birkaç hafta kalmayı önerdim kendime. Oranın sahibi Roderick Usher en yakın çocukluk arkadaşlarımdandı; fakat son görüşmemizden beri uzun yıllar geçmişti. Ama geçenlerde, ülkenin ücra bir kesimindeyken bir mektup ulaşmıştı elime — onun yazdığı bir mektuptu — ve öylesine aşırı ısrarcı bir dil içeriyordu ki, yanıt olarak bizzat gelmekten başka bir şey yapamazdım. Elyazısı huzursuz ve kaygılı olduğunu ortaya koyuyordu. Ağır bir bedensel hastalıktan — içini bunaltan bir zihinsel rahatsızlıktan — en iyi ve hatta tek dostu olan beni gerçekten görmek istediğinden, arkadaşlığımın keyfini yerine getireceğini ve bunun hastalığına biraz olsun iyi geleceğini umduğundan bahsediyordu. Bütün bunların ve çok daha fazlasının ifade ediliş tarzı — arkadaşımın isteğinde gerçekten *samimi* oluşunun barizliği — kararımı duraksamadan vermeme yol açmıştı; böylece, hâlâ çok tuhaf bulduğum o çağrıya uymuştum.

Çocukken yakın dost olsak da, arkadaşım hakkında pek az şey biliyordum aslında. Hep fazlasıyla çekingen biri olmuş, bunu huy hâline getirmişti. Ama ben oldukça köklü ailesinin çok eskilerden

beri tuhaf, duyarlı mizacıyla tanındığının ve bu mizacı uzun çağlar boyunca çeşitli büyük sanat eserleriyle, son zamanlarda da cömertçe fakat dikkat çekmeden yaptıkları hayır işleriyle ve kendilerini müzik ilminin inceliklerine, belki bu ilmin alışıldık ve kolayca tanınabilen güzelliklerine duyduklarından bile daha yoğun bir tutkuyla adamlarıyla sergilediklerinin farkındaydım. Usher soyunun, köklü olsa da hiçbir dönemde kalıcı şekilde dallanıp budaklanmamış olması gibi oldukça ilginç bir gerçeği de öğrenmiştim; bir başka deyişle, bu ailenin tamamı tek bir koldan ilerliyordu, son derece ufak tefek ve geçici değişiklikler dışında da hep böyle olmuştu. O mülkün karakterinin, sahiplerine atfedilen karakterle tamı tamına örtüştüğünü ve uzun yüzyıllar boyunca birinin diğerini etkilemiş olabileceğini düşünürken bu noksanlık zihnimi meşgul etti – aile ile evi sonunda aynı tuhaf ve çift anlamlı isimde, “Usher Evi”¹ isminde birleştiren şey belki de bu noksanlık, bu dallanıp budaklanmayıştı ve bunun sonucunda mirasın sürekli babadan oğula kalmasıydı – köylüler hem aileden hem de aile konağından bu isimle bahseder gibiydi.

Yaptığım biraz çocukça deneyin – dağ gölüne tepeden bakma deneyinin tek etkisinin – ilk başta edindiğim garip izlenimi pekiştirmek olduğunu söylemiştim. Batıl inancımın –onu neden böyle adlandırmayayım ki?– hızla güçlendiğinin bilincinde olmamın, temelde onun güçlenme hızını artırdığından şüphe edilemez. Uzun süredir bildiğim gibi, kökeni dehşete dayanan tüm duyguların böyle paradoksal bir kanunu vardır. Gözlerimi göldeki yansımasından kaldırıp tekrar eve baktığımda zihnimde tuhaf bir hayalin belirmesinin tek sebebi buydu belki de – bu hakikaten öyle gülünç bir hayaldi ki, içimi karartmış olan hislerin canlı gücünün boyutunu göstermek için bahsediyorum sadece. Hayal gücümü öyle çalıştırmıştım ki, bütün konak ile arazisinin kendilerine ve yakın çevrelerine özgü bir atmosfere sahip olduğuna gerçekten inanıyordum – gökyüzünün havasıyla ilgisi olmayan bu atmosfer çürümüş ağaçlardan, gri duvarlardan ve sessiz dağ gölünden, pis kokusuyla yayılmıştı – donuk, ağır, hayal meyal seçilen ve kurşun rengi, hastalıklı ve mistik bir sisti.

1 İngilizcede “house” kelimesi hem “ev” hem de “hanedan” anlamına gelir. –çn

Düş *olması gereken* bu şeyi silkelenerek ruhumdan attıktan sonra binanın asıl görünüşünü daha dikkatli inceledim. Görünüşe bakılırsa, en dikkat çekici özelliği fazlasıyla eski olmasıydı. Çağlar boyunca rengi epey solmuştu. Küçük küçük mantarlar evin bütün dış yüzeyini kaplamıştı ve birbirine dolanmış incecik ağlar hâlinde saçaklardan sarkıyordu. Yine de bina çok köhne sayılmazdı. Hiçbir duvarı yıkılmamıştı; kısımları arasında hâlâ var olan kusursuz uyum ile teker teker ele alınınca ufalanmakta oldukları görülen taşları da büyük bir tezat teşkil eder gibiydi. Bütün bunlar, ihmal edilmiş bir yeraltı mezarında uzun yıllar boyunca, dış dünyanın havasının nefesiyle rahatsız edilmeden çürümüş eski, geniş bir ahşap tabutu epey çağrıştırıyordu bana. Ancak binanın dış cephesinde, yoğun çürümenin bu belirtisi dışında pek dengesizlik görülüyordu. Dikkatli bir gözlemci, binanın ön yüzeyinde çatıdan aşağı zikzak çizerek inip dağ gölünün kasvetli sularında gözden kaybolan ince bir çatlağı keşfedebilirdi belki.

Bunları fark ettikten sonra atımı sürüp, kısa bir yükseltilmiş yoldan geçerek eve girdim. Beklemekte olan uşağın atımı almasının ardından holün kemerli, gotik tarz girişine adım attım. Sinsi adımlarla yürüyen bir uşak, beni pek çok karanlık ve karmaşık koridordan sessizce geçirerek efendisinin *stüdyosuna* götürdü. Yolda gözüme çarpan birçok şey, daha önce bahsettiğim muğlak hisleri her nasılsa yoğunlaştırdı. Etrafımdaki nesnelere – tavan oymalarına, kasvetli duvar halılarına, abanoz döşemelerin siyahlığına ve ben uzun adımlarla yürürken takırdayan, yadigâr olarak konulmuş fantazmagorik zırlara çocukluğumdan beri alışkın olmama, en azından o hâllerine alışkın olmama ve bütün bunların tanıdıklığını reddetmekte duraksamama karşın bu sıradan görüntülerin içimde uyandırdığı hayallerin yabancılığına şaşıırıyordum. Merdivenlerden birinde aile doktoruyla karşılaştım. Yüzünde biraz kurnaz ve şaşkın bir ifade olduğunu düşündüm. Bana yaklaştı ve kaygıyla bir şeyler söyledikten sonra geçip gitti. Sonra uşak bir kapıyı açıp beni efendisinin huzuruna çıkardı.

Kendimi içinde bulduğum oda oldukça genişti ve yüksek tavan-

lıydı. Pencereler sivri tepeli, uzun ve dardı; siyah meşe döşemeden öyle yüksekteydiler ki, içeriden kesinlikle erişilemez gibi görünüyordular. Parmaklıklı pencere camlarından girerken kızılbaşan hafif ışık etraftaki belli başlı nesneleri yeterince aydınlatmaya yarıyordu; ancak insanın gözü, odanın uzak köşelerini ve kafes işiyle süslenmiş tonozlu tavanın kuytularını görmeye boşuna çabalıyordu. Duvarlarda koyu renkli örtüler asılıydı. Sayıları epey fazla olan mobilyaların geneli rahatsız, antika ve yıpranmıştı. Ortaliğa saçılmış çok sayıda kitap ve müzik aleti vardı fakat odaya biraz olsun canlılık katmaya yetmiyorlardı. Bir keder atmosferini soluduğumu hissettim. Aman-sız, derin ve kaçınılmaz bir kasvet her şeyin üstüne çökmüş ve içine nüfuz etmişti.

İçeriye girdiğimde, Usher boylu boyunca yattığı kanepeden kal-kıp beni neşe ve sıcakkanlılıkla karşıladı; başta bu ilgiyi abartılı bul-dum – görmüş geçirmiş ve hayattan bezmiş bir adamın sergilediği zorlama bir çaba gibi geldi. Fakat yüzüne bakınca, tamamen samimi olduğuna ikna oldum. Oturdum; birkaç dakika boyunca hiç konuş-madı ve bu süre içinde onu yarı acıyarak, yarı dehşetle inceledim. Roderick Usher'dan başka, bu kadar kısa sürede böylesine korkunç bir değişim geçirmiş biri görülmemiştir mutlaka! Karşımdaki sol-gun varlığın çocukluğumun ilk yıllarındaki arkadaşım olduğunu ka-bullenmekte zorlanıyordum. Ama yüzü hep etkileyiciydi. Kadavra rengi bir ten; iri, sulu ve eşsiz ölçüde parlak gözler; biraz ince ve epey soluk ama son derece güzel kıvrımlı dudaklar; Musevilerinki gibi zarif ama delikleri benzerlerine kıyasla sıradışı genişlikte bir burun; çıkık olmadığından manevi enerjiden yoksun, biçimli bir çene; örümcek ağından bile yumuşak ve ince telli saç; bu yüz hatları şakakların yukarısının aşırı genişliğiyle birleşince, kolay kolay unu-tulmayacak bir sima çıkıyordu ortaya. Bu hatların başlıca özellikleri ve oluşturdukları ifade artık aşırı belirginleşmiş olduğundan, öyle farklı görünüyordular ki kiminle konuştuğumdan şüpheye düştüm. Beni en çok o tenin şimdiki ceset solgunluğu ve o gözlerin şimdiki mucizevi ışıltısı irkiltmiş, hatta dehşete düşürmüştü. O ipeksi sa-çın da tamamen bakımsızca uzamasına göz yumulmuştu ve incecik

tellerinin o yüzün üstüne düşmekten çok etrafında salınması karşısında, o arabesk ifadeyi, çaba gösterdiğimde bile herhangi bir basit insanlık fikriyle ilişkilendiremedim.

Arkadaşımın tavrındaki bir tutarsızlık – bir aykırılık hemen dikkatimi çekti; ve bunun müzmin titremeleri – aşırı kaygı ve gerginliği alt etmeye yönelik bir dizi zayıf ve beyhude çabadan kaynaklandığını kısa sürede anladım. Böyle bir şeye karşı hazırlıklıydım aslında... Sırf arkadaşımın mektubundan değil, onun çocukken sahip olduğu birtakım karakter özelliklerini hatırlayışım ve tuhaf fiziksel görünüşü ile ruh hâinden çıkardığım sonuçlar sebebiyle de. Kâh canlanıyor, kâh durgunlaşıyordu. Sesi titrete ve kararsızken (canlılığı tamamen askıya alınmış gibiyken) bir anda, kendini içkiye vermiş kişilerde veya iflah olmaz haşhaş bağımlılarında, en heyecanlı oldukları zamanlarda gözlemlenebilen o ani, ağır, telaşsız ve sanki boşluktan gelen ses tonuyla – o cansız, kendini dengeleyen ve kusursuzca kontrol edilen, gırtlaktan gelen sesle konuşmaya başlıyordu.

Gelmeme istemesinin sebebinden, beni görmeyi ne denli samimiyetle arzuladığından ve kendisine getirmeme istediği huzurdan bu konuşma tarzıyla bahsetti. Hastalığının doğası olarak gördüğü şeye uzun uzun değindi. Söylediğine göre, bu ailesinden gelen kalıtsal bir hastalıktı ve kendisi şifa bulmaktan ümidi kesmişti – bunun basit bir sinirsel rahatsızlık olduğunu ve hiç şüphesiz kısa sürede geçeceğini hemen ekledi. Rahatsızlığı, doğal olmayan birçok duyumsal hisle kendini belli ediyordu. Bunlardan bazılarının ayrıntıları ilgimi çekti ve beni epey şaşırttı; gerçi bulunduğumuz ortamın ve Usher'ın genel anlatım tarzının da bunda etkisi oldu belki. Tuhaf bir algı keskinliğinden fena hâlde muzdaripti; ancak en tatsız tuzsuz yiyeceklerle katlanabiliyordu; ancak belirli bir kumaştan yapılmış giysiler giyebiliyordu; tüm çiçek kokularını boğucu buluyordu; hafif ışık bile gözlerine işkence yaptırdı; ve onu dehşete düşürmeyen sesler, yaylı çalgılardan çıkanlardı yalnızca.

Anormal bir korkunun esiri hâline gelmiş olduğunu gördüm. “Öleceğim,” dedi... “Bu berbat, saçma sapan şey beni öldürecek *mutlaka*. Bu yüzden, bu yüzden öleceğim; başka sebepten değil.

Olacaklardan ödüm kopuyor; kendilerinden değil, sonuçlarından. Ruhumda bu dayanılmaz rahatsızlığa yol açabilecek herhangi bir şeyin, en küçük bir olayın dahi düşüncesi bile ürpertiyor beni. Tehlikeden değil, onun mutlak sonucundan – dehşete kapılmaktan nefret ediyorum aslında. Bu sinir bozukluğuyla – bu acınası hâlde – o amansız hayaletle, KORKU’yla mücadele ederken er geç hem hayatımdan hem de aklımdan vazgeçmek zorunda kalacağımı hissediyorum.”

Ara ara yaptığı eksikli ve çift anlamlı imalardan, zihinsel durumunun bir başka tuhaf yönünü de öğrendim. İkamet ettiği ve yıllardır dışına çıkmadığı meskene – varsaydığı gücünden burada tekrarlamama mahal vermeyecek kadar üstü kapalı bir şekilde bahsettiği bir etkiye – aile konağının biçimi ile özündeki birtakım tuhaflıklar ve kendisinin uzun süredir çektiği acılar sebebiyle ruhunda hissettiğini söylediği bir etkiye – gri duvarlarla taretlerin ve hepsinin tepeden baktığı loş dağ gölünün *fiziksel varlıklarının* onun kendi varoluşunun *tinsel* yönüne olan tesirine ilişkin, batıl inançlarından kaynaklanan birtakım izlenimler tarafından zincire vurulmuştu.

Fakat başına bela olan garip kasvetin daha doğal ve çok daha somut bir nedene – uzun yıllardır tek yoldaşı – dünyadaki son ve yegâne akrabası olan – çok sevdiği kız kardeşinin – uzun süredir devam eden ağır hastalığına – hatta bariz bir şekilde yaklaşan ölümüne dayandırılabilceğini tereddütle de olsa itiraf etti. “O ölünce, geride kalan kişi (o umutsuz ve narin kişi), kadim Usher soyunun son ferdi olacak,” dedi, asla unutamayacağım acı bir sesle. O konuşurken Leydi Madeline (kız kardeşinin adı buydu) odanın uzak bir kısmından yavaşça geçip gitti ve varlığını fark etmeden gözden kayboldu. Ona korkuyla karışık büyük bir şaşkınlıkla baktım – ama bu hislerime bir açıklama getiremedim. Uzaklaşmasını izlerken üstüme bunaltıcı bir sersemlik çöktü. En sonunda, kapı ardından kapandığında, bakışlarım içgüdüsel olarak ve hevesle erkek kardeşinin çehresine çevrildi – ancak o, yüzünü ellerine gömmüştü ve tek fark edebildiğim, duyguyla dökülen bol miktarda gözyaşının aralarından süzüldüğü zayıflamış parmaklarının iyice solgunlaşmış olduğuydu.

Leydi Madeline'in hastalığı uzun süredir doktorlarını şaşırtmaktaydı. Sıradışı belirtileri müzmin bir ilgisizlik hâli, tedrici kilo kaybı ve sık sık yinelenen ama kısa süreli, kısmi katelepsi nöbetleriydi. Şimdiye dek hastalığına azimle direnmiş, yatak istirahatini reddetmişti; fakat eve geldiğim günün akşamının sonunda, yıkıcı hastalığının tüketici gücüne boyun eğdi (erkek kardeşi bunu geceleyin, tarifsiz bir kaygıyla söyledi bana); ve onu anlık görüşümün muhtemelen son görüşüm olacağını – o kadını, en azından sağken bir daha asla görmeyeceğimi öğrendim.

Sonraki birkaç gün boyunca ne Usher ne de ben onun ismini ağzımıza aldık: Ve ben bu süre zarfında, arkadaşımın melankolisini hafifletmek için gerçekten elimden geleni yaptım. Birlikte resim yapıp kitap okuduk; ve onun gitarını konuşturarak yaptığı çılgınca doğaçlamaları rüyada gibi dinledim. Yakınlığımızın giderek artması sayesinde arkadaşımın ruhunun derinliklerine indikçe, sanki içsel ve belirgin bir niteliği olan karanlığının tinsel ve fiziksel evrenin tüm nesnelere süregelen bir kasvet yaydığı o zihni neşelendirmeye çalışmanın boşunalığını giderek daha acı bir şekilde kavradım.

Usher Ev'i'nin efendisiyle bu şekilde, baş başa geçirdiğim kasvetli saatlerin anısını daima içimde taşıyacağım. Ama onunla geçirdiğim zamanlarda beni dahil ettiği veya yönelttiği çalışmaların ya da uğraşların doğası hakkında fikir vermeye çalışmam boşuna olur. Heyecanlı ve son derece huzursuz edici bir idealizm, küdürsü parıltısıyla her şeyi aydınlatıyordu. Usher'in uzun, doğaçlama ağıtları sonsuza dek kulaklarımda çınlayacak. Özellikle Von Weber'nın Son Valsi'nin¹ o hareketli havasının oldukça tuhaf, çarpıtılmış ve yoğunlaştırılmış bir versiyonunu çalışını acı verici bir şekilde anımsıyorum. Girift hayal gücünün üstünde yoğunlaştığı ve her dokunuşuyla birlikte daha derin belirsizliklere gömülen tabloları beni ürpertiyordu, bunun sebebini bilmeyişim de iyice ürpermeme yol açıyordu; – bu tabloların (şimdi hayalimde net bir şekilde, karşımdaymış gibi canlansalar da) çok az bir kısmını sırf yazıyla tasvir edebilirim;

1 Alman besteci Carl Gottlieb Reissiger'in (1798-1859) eseri. Poe'nun zamanında bu eseri Alman besteci, piyanist ve gitarist Carl Maria Von Weber'nın (1786-1826), ölümünden kısa süre önce bestelediği sanılıyordu. –çn

gerisi kelimelere sığmaz ve onları tasvire kalkışmam boşuna olur. Tasarımlarının basitliği ve çıplaklığıyla fazlasıyla dikkat çekiyordu. Eğer şimdiye dek bir fani, bir fikrin resmini yapmışsa bu kişi Roderick Usher'dır. O hastalık hastasının tuvaline aktarmayı başardığı saf soyutlamalar, en azından bende —o sırada içinde bulunduğum koşullar altında— dayanılmaz yoğunlukta bir huşu uyandırıyordu; Fuseli'nin¹ kesinlikle parıltılı, ancak fazla somut hayallerinin asla içimde uyandırmadığı bir huşuydu bu.

Arkadaşımın çok soyut olmayan fantazmagorik yapıtlarından biri kelimelerle, yetersizce de olsa tasvir edilebilir. Bu küçük tabloda, duvarları alçak, düz, beyaz, kesintisiz ve pürüzsüz olan çok uzun, dikdörtgen şeklinde bir mahzen ya da tünelin içi gösteriliyordu. Tasarımdaki bazı ayrıntılar, bu kazılmış yerin yeryüzünün epey aşağısında olduğu izlenimini güçlü bir şekilde uyandırıyordu. O engin mekânın hiçbir kısmında çıkış yeri görülmediği gibi, meşale türünden bir yapay ışık kaynağı da seçilmiyordu; fakat huzmelerden oluşan yoğun bir ışık seli oranın tamamını ürkünç ve uygunsuz bir ihtişamla aydınlatıyordu.

Arkadaşımın yaylı çalgılardan çıkan belirli sesler hariç her türlü müziği kendisi için katlanılmaz kılan tuhaf iştme siniri rahatsızlığından az önce bahsettim. Belki de gitar çalışının muhteşemliğini, içinde kısılmış kaldığı dar sınırlara borçluydu büyük ölçüde. Fakat doğaçlamalarındaki ateşlilik ve *ustalık* bununla açıklanamazdı. Çılgın fantezilerinin hem notalara hem de kelimelere (zira gitar çalışına kafiyeyle sözel doğaçlamalarla eşlik ediyordu çoğu zaman) dökülmüş hâli, ancak yapay yollardan son derece heyecanlanılan belirli anlarda gözlemlenebildiğini söylediğim o yoğun zihin açıklığı ve odaklanmanın sonucu olsa gerekti ve öyleydi de. Bu rapsodilerden birinin sözlerini hatırlamakta hiç zorlanmadım. Hatırlamamı kolaylaştıran şey, arkadaşımın okuduğu o sözlerin taşıdığı anlamın gizli veya mistik akıntısının etkisi altındayken, ilk kez Usher'ın ulvi mantığının tahtında sarsıldığının tamamen bilincinde olduğunu algıladığımı zannetmemdi belki de. "Hayaletli Saray" adını taşıyan bu dizeler aşağı yukarı şöyleydi:

1 Tuhaf temalarıyla tanınan İsviçreli ressam Henry Fuseli (1741-1825). —çn